

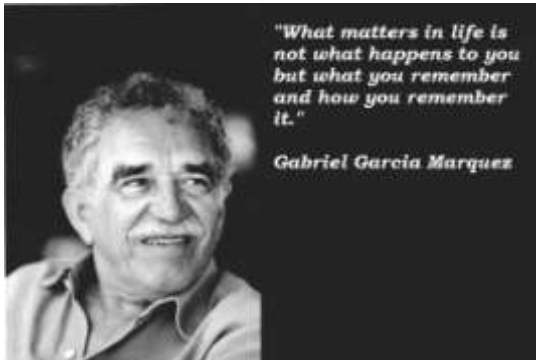
Leeskring bibliotheek Rumst – 30 maart 2015

Gabriel García Márquez

Kroniek van een aangekondigde dood

Amsterdam: Meulenhoff, 1983. 8^e druk. 114 p.

O.T. *Cronica de una muerte anunciada* (1981) Vert. Mariolein Sabarte Belacortu

De auteur

Gabriel García Márquez wordt op 6 maart 1927 in het Colombiaanse Aracataca geboren. Hij groeit op bij de vader van zijn moeder, kolonel Nicolás Márquez, nadat zijn ouders naar Riohacha verhuisden. Als zijn grootvader in 1936 overlijdt verhuist Gabriel voor zijn opleiding naar Barranquilla. In 1947 trekt hij naar Bogotá om er rechten te studeren maar voltooit de studie niet als hij, na het lezen van Kafka's *De Gedaanteverwisseling*, tot het besef komt dat hij

schrijver wil worden. Hij verhuist terug naar Barranquilla om zich te wijden aan media en literatuur. Hij werkt als columnist voor *El Heraldo*. Hij keert in 1954 terug naar Bogotá, waar hij als verslaggever en filmrecensent werkt voor *El Espectador*. Na een kritisch verhaal over overheidspropaganda rond het zinken van een marineschip in 1955 wordt hij in Europa gestationeerd. Na het verblijf in Europa keert García Márquez terug naar Zuid-Amerika, en vestigt zich in Venezuela. In 1958 ging hij weer terug naar Barranquilla en trouwt met Mercedes Barcha (zie p.40) met wie hij twee kinderen krijgt. Het paar verhuist naar Cuba waar hij de communistische revolutie van Fidel Castro verslaat. De vriendschap met Castro leidt tot het oprichten van een filiaal van Castro's persbureau *Prensa Latina* in Bogotá.

In 1961 verhuist hij naar New York als correspondent voor *Prensa Latina*. In 1967 publiceert hij zijn meest gewaardeerde werk: *Honderd jaar eenzaamheid*. Na voortdurende bedreigingen door de CIA en Cubaanse vluchtelingen verhuist hij naar Mexico, waarna hem de toegang tot de VS tot 1971 ontzegd wordt. Vanaf 1975 reist García Márquez heen en weer tussen Mexico, Cartagena, Havana en Parijs. In 1982 ontvangt hij de Nobelprijs voor Literatuur. In 2002 publiceert hij zijn autobiografie *Leven om het te vertellen*. Eind 2004 verschijnt *Herinnering aan mijn droeve hoeren*, een onorthodox liefdesverhaal tussen een oude man en een jonge prostituee.

Op 7 juli 2012 wordt bekend dat Márquez aan dementie lijdt en geen nieuw werk meer zal publiceren. Op 17 april 2014 overlijdt hij op 87-jarige leeftijd. De twee belangrijkste leermeesters voor zijn schrijverschap waren naar eigen zeggen William Faulkner en Ernest Hemingway.

Bibliografie

- *Ogen van een blauwe hond*. verhalen (Sp.: *Ojos de perro azul*, 1947)
- *Afval en dorre bladeren*. novelle (Sp.: *La hojarasca*, 1955)
- *De kolonel krijgt nooit post*. novelle (Sp.: *El coronel no tiene quien le escriba*, 1961)
- *De uitvaart van Mamá Grande*. (Sp.: *Los funerales de la Mamá Grande*, 1962)
- *Het kwade uur*, 1967. (Sp.: *La mala hora*, 1962)

- *Honderd jaar eenzaamheid*, 1972. (Sp.: *Cien años de soledad*, 1967)
- *De herfst van de patriarch*, 1976. (Sp.: *El otoño del patriarca*, 1975)
- *De ongelooflijke maar droevige geschiedenis van de onschuldige Eréndira en haar harteloze grootmoeder. verhalen* (Sp.: *La increíble y triste historia de la cándida Eréndira y de su abuela desalmada*, 1978)
- *Kroniek van een aangekondigde dood*, 1981. (*Crónica de una muerte anunciada*, 1981)
- *Liefde in tijden van cholera*, 1986. (Sp.: *El amor en los tiempos del cólera*, 1985)
- *De generaal in zijn labyrint*, 1989. (Sp.: *El general en su laberinto*, 1989)
- *De gelukkige zomer van mevrouw Forbes. Twaalf zwerfverhalen*. (Sp.: *Doce cuentos peregrinos*, 1992)
- *Over de liefde en andere duivels*, 1994. (Sp.: *Del amor y otros demonios*, 1994)
- *Ontvoeringsbericht*, 1996. (Sp.: *Noticia de un secuestro*, 1996)
- *Leven om het te vertellen*, 2003. Autobiografie. (Sp.: *Vivir para contarla*, 2002)
- *Herinnering aan mijn droeve hoeren*, 2004. (Sp.: *Memoria de mis putas tristes*, 2004)

Verder verschenen nog verschillende bundels journalistiek proza

Het verhaal

In een dorpje langs een rivier wordt een bruiloft gevierd met een gigantisch feest. Nog geen vier uur later levert de bruidegom zijn bruid terug af bij haar moeder, ze bleek geen maagd meer te zijn. Onder druk gezet door haar moeder noemt het meisje de naam van de man die haar ontmaagd zou hebben, Santiago Nasar. Haar broers, een tweeling, slijpen hun slagersmessen en bazuinen rond dat ze de jongen, een vriend, willen vermoorden. Niemand waarschuwt Santiago Nasar tijdig of men heeft een reden om hem niet te waarschuwen en zo wordt de eerwraak voltrokken, tegen de zin van de moordenaars in.

Autobiografische elementen

Kroniek van een aangekondigde dood vertelt het verhaal van een moord die plaatsvond op 22 januari 1951 in het plaatsje Sucre in Colombia. Miguel Reyes huwde de dag ervoor met Margarita Chica en deze verklaarde, eenmaal terug thuis gebracht, dat de eerrover Cayetano Gentile Chimento was, een goede vriend van G. García Márquez. José Joaquín en Víctor Manuel Chica waren de moordenaars die na een voorarrest van een jaar werden vrijgesproken, omdat ze volgens de rechter gehandeld hadden "uit hevige woede en intense smart". De justitie legitimeerde aldus de moord, gepleegd om de eer van het meisje te wreken. García Márquez volgde in zijn roman de ware gebeurtenissen nauwkeurig, maar veranderde de namen van de direct betrokkenen. De namen van zijn familieleden en de getuigen bleven intact. Zelf was Márquez ook getuige. Omdat hij niet twijfelde aan de 'onschuld' van zijn vriend liet de kwestie hem niet los en probeerde hij dertig jaar na datum in een gedramatiseerde kroniek de ware aard van de gebeurtenis vast te leggen. (*Wijdeveld in De Nieuwe Linie*)

Waardering van recensenten

"...een meesterlijke kroniek van het noodlot." *Corinne Spoor in de Tijd, 24/07/1981*

"Kroniek van een aangekondigde dood kan zich scharen bij het rijtje Honderd jaar eenzaamheid en De kolonel krijgt nooit post, ook al is de grootste verrassing eraf." *M. Steenmeijer in vrij Nederland, 18/07/1981*

"Het is niet de gebeurtenis zelf, het is de uitwerking, de literaire schepping, die de lezer in zijn ban houdt." *Ben Wijdeveld in De Nieuwe Linie, 01/07/1981*

"Naar mijn mening is het echter niet meer dan een fraai verteld, meeslepend verhaal over een moord. Hoewel..." *Klaas Wellinga in De Groene Amsterdammer, 30/09/1981*

Waardering van de leeskring

De aanwezige leden hadden het boek erg graag gelezen, op één na. L. vond de namen en de Latijns-Amerikaanse wereld verwarrend. Het oordeel van de anderen ging van 'overweldigend' en 'fantastisch' tot een prijzen van de unieke spanningsopbouw van het boek, van de heldere taal en van de beknoptheid ervan die toch een hele wereld weet op te roepen.

Opbouw

Het boek is in vijf ongenummerde hoofdstukken ingedeeld. Deel 1 gaat over Santiago Nasar. Deel 2 focust vooral op het bruidspaar. Deel 3 op de broers. Deel 4 geeft een beeld van wat er gebeurde met Santiago Nasar, San Román en Angela ná de moord op de eerste. Deel 5 gaat over de reacties van het dorp en doet verslag van de feitelijke moord.

De plot van het verhaal ontvouwt zich rond de moord op Santiago Nasar. De verteller vervult de rol van onderzoeker en onthult de gebeurtenissen van minuut tot minuut. Wel vertelt hij het verhaal achterstevoren. De lezer weet al in de eerste zin dat Santiago Nasar vermoord zal worden en hij weet ook al gauw door wie. Pas nádat de processtukken zijn geraadpleegd, de getuigen zijn gehoord en ná de beschrijving van de autopsie wordt de gruwelijke moord uitgebreid beschreven. "de gebeurtenissen te ordenen waardoor de waanzin mogelijk was geworden." "de talloze verspreid liggende splinters van de kapotte spiegel van de herinnering weer aan elkaar te passen." (p.9)

Tijd

Santiago Nasar wordt wakker om 5:30u en is dood om 7:05u, de kern van het verhaal beslaat niet meer dan anderhalf uur. Nasar keert terug van de bruiloft, rust even, verkleedt zich, gaat naar de bisschop kijken, keert terug naar huis en wordt vermoord. De herhalingen, de broers, het verhaal van wat voorafging vult de rest van de kroniek. In het nawoord geeft de schrijver de lezer een blik op wat 23 jaar later gebeurde.

Plaats en ruimte

Het dorp waar de geschiedenis zich afspeelt krijgt geen naam. Het verhaal lijkt zich af te spelen in een dorp zoals Macondo uit *Honderd jaar eenzaamheid*, een klein stoffig dorp langs een rivier waar iedereen iedereen kent. Macondo was geïnspireerd op Márquez' geboortedorp Aracataca. De moord in *Kroniek van een aangekondigde dood* vond in het echt plaats in Sucre aan de noordkust van Colombia, een streek waar Márquez naar toe verhuisde op zijn twaalfde.

Perspectief en verteller

De verteller is een journalist-schrijver die zevenentwintig jaar na dato verslag doet van een geval van eerwraak in het dorp waar hij opgroeide. Hij reconstrueert de moord op een vriend aan de hand van zijn eigen herinneringen en de gesprekken die hij dertig jaar later met de getuigen voert. De verteller voegt de fragmenten samen en kleurt en interpreteert zo de gebeurtenis.

Personages

Santiago Nasar, 21 jaar, is de eigenaar van een haciënda en afkomstig uit de kleine Arabische gemeenschap die nog maar enkele generaties in het dorp gevestigd is. Hij staat goed bekend in het dorp, is charmant en bevriend met de verteller, maar ook met de tweeling. Niets wijst erop dat hij ook werkelijk Angela Vicario ontmoagde.

De twee broers, varkenskwekers/slagers van beroep, een tweeling -"Ze hadden een onguur uiterlijk, maar een goed hart," p.17- doden de man die de eer van hun pasgetrouwde zuster zou hebben bezoedeld, maar ze bereidden die moord op zo'n opzichtige manier voor dat je wel moet concluderen „dat ze het onmogelijke hadden gedaan om te zorgen dat

iemand hen zou verhinderen hem te doden". Ze slijpen hun messen in het openbaar (tot twee keer toe zelfs), ze drinken zich lam, vertellen tegen iedereen wat ze van plan zijn en gaan zelfs bij de verkeerde deur staan om te wachten op Nasar. Maar het noodlot is sterker dan hun wens om verlost te worden van wat een van de dorpsbewoners aanduidt als „deze afschuwelijke taak”.

Bayardi San Román is een zeer rijke, onweerstaanbare man en ook al zag hij eruit als een nicht “hij was om met boter te besmeren en levend op te eten.” p. 25. Hij loopt tegen de dertig en trekt rond om een vrouw te zoeken. Als hij Angela Vicario ziet, zegt hij meteen met haar te zullen trouwen. Hij koopt het mooiste huis van het dorp tegen te veel geld en heel het dorp feest mee op hun bruiloft. Als Angela geen maagd meer blijkt te zijn brengt hij haar terug naar haar moeder en sluit zichzelf op. 23 jaar na deze gebeurtenis zal hij terugkeren naar Angela.

Angela Vicario is de jongste van een arm gezin en is goed in het borduren met de machine en het maken van zijden bloemen. Ze lijkt niet erg slim. Haar familie is erg blij met het huwelijksaanzoek, maar als zij opmerkt dat ze niet van de man houdt merkt haar moeder op dat ze dat wel zal leren. Dit huwelijk afwijzen zou hetzelfde zijn als een “beloning van het lot” p.33 af te wijzen. Ze vertelt haar vriendinnen dat ze geen maagd meer is en zij geven tips over hoe ze San Román om de tuin kan leiden. Dat doet ze uiteindelijk niet en ze keert terug naar huis. Zij maakt een ontwikkeling door. Als ze San Román later onverwachts terugziet wordt ze verliefd op hem, begint brieven te schrijven. “Ze werd scherpzinnig, heerszuchtig, meesteres over haar wil en ze werd weer maagd, alleen voor hem, en ze erkende geen enkele autoriteit dan haar eigen en geen andere dienstbaarheid dan die aan haar obsessie.” p.83

Het dorp wast de handen in onschuld en toont zich daarin heel hypocriet. Ze verschuilen zich achter het feit dat eerwraak een ritueel is dat nu eenmaal voltrokken moet worden. “Maar het grootste deel van de mensen die iets hadden kunnen doen om de misdaad te voorkomen, maar dat toch niet hadden gedaan, troostte zich met het vooroordeel dat erekwesities heilige monopolies zijn waar alleen de hoofdpersonen van het drama toegang toe hebben.” p.85 Maar er zijn ook bewoners met persoonlijke redenen om Santiago niet te waarschuwen. Sommigen zijn jaloers op zijn rijkdom, zijn kokkin voelt zich bedreigd omdat hij zijn rechten op de maagdelijkheid van haar dochter zou kunnen opeisen, anderen ergeren zich aan zijn openheid of aan het feit dat het een rijke Arabier is en de kerkelijke en wereldlijke autoriteiten zijn te druk in de weer met de doortocht van de bisschop. Het dorp speelt haar rol in het drama als een personage en wordt in deze roman ontleed tot op het bot. De pastoor constateert bij de al even gruwelijke autopsie die hij uitvoert dat de wonden van Nasar hem doen denken aan stigmata en ook dat verwijst weer naar een collectieve schuld.

In een interview zei Márquez dat zijn ‘Kroniek’ een variant was op het historische drama van *Fuente Ovejuna* van Lope de Vega uit 1619, waarin een volledig dorp samenspannt tegen een gewelddadige commandant en hem vermoord. Bij het gerechtelijk onderzoek worden vele dorpelingen gefolterd maar zij brengen enkel uit:” Fuente Ovejuna heeft het gedaan”.

Thema

Een mens crepeert omdat niemand een vinger uitsteekt bij gebrek aan solidariteit. Het dorp laat het gebeuren.

Metafoor voor de menselijke onverschilligheid?

“De mensen waren zo onverschillig omdat ze het als een rituele moord beschouwden. En een rituele moord moest voltrokken worden. Wanneer zo’n misdaad als ritueel wordt beschouwd kun je aannemen dat zo iets diep geworteld zit in de cultuur van een samenleving. In laatste instantie is dat een drama van de collectieve verantwoordelijkheid. Het hele dorp is dan voor die moord verantwoordelijk. In zekere zin is het een variatie op het drama van *Fuente Ovejuna*. Maar de oorzaak van dit alles is het feit dat een vrouw, die geen maagd meer is, wordt teruggestuurd en dat haar broers dat willen wreken, alsof het een vreselijke misdaad was. Dat is de oorzaak.(...) Het is ge-

woon het verhaal over een dorp dat een moord laat gebeuren.” (G. García Márquez in gesprek met Wim Kayzer, opgenomen in *Terug naar Macondo*, p. 38 / Arie Ouweneel, 2007)

Eenzaamheid (de eenzaamheid van Angela en haar bruidegom en de eenzame Santiago)

Geweld (de gruwelijke moord op Santiago Nasar)

Noodlot (de broers bewegen hemel en aarde om te ontsnappen aan hun plicht. Het onafwendbare lot dat Nasar wacht)

Eer en rituelen (de gruwelijke plicht te voldoen aan de eer, het dorp laat gebeuren)

Zinloosheid (het bruidspaar komt 23 jaar later terug samen, ze houden van elkaar)

Hypocrisie (de dorpsbewoners hebben zo hun eigen redenen om Nasar niet te waarschuwen)

Motieven

Bovennatuurlijke verwijzingen: dromen, de kruisiging van Christus (hanen, stigmata), Kokkin en dochter die S.N. binnen zagen komen,

Stijl

De stijl wordt gedichteerd door het onderwerp, door de periode en de plaats waarover geschreven wordt en koppelde zo onderzoeksjournalistiek aan een detectiveverhaal. De stijl is dus sober en helder. De schrijver maakt het vooral boeiend door de volgorde waarin hij de informatie aan de lezer doorgeeft. Hij maakt hem ook nieuwsgierig door steeds naar de beestachtige moord te verwijzen, zelfs d.m.v. de autopsie van het lijk, maar haar pas op het einde in al zijn gruwelijke details te beschrijven.

Titel en vorm

Kroniek of roman? García Márquez noemt zijn boek in de titel een kroniek, maar noemt het tevens een roman in de ondertitel, twee termen die elkaar lijken tegen te spreken, echter niet bij een schrijver als Márquez. Gebaseerd op de feiten die de verteller verzamelde om zo tot een chronologische reconstructie van een misdaad te komen is het een kroniek. Naar het interpreteren van de gebeurtenissen, de fouten, de gissingen, de geheimen, de onmogelijkheden en de tegensprekingen in zevenentwintig jaar oude herinneringen van getuigen is het een roman geworden. Zeker in combinatie met de pen van de schrijver als Márquez die het verhaal vertelt. Hij noemde zich een ‘romancier reporter’. In de laatste zin van ‘het verhaal over het verhaal’ haalt hij Hemingway aan over het gebruik van echt bestaande personages in een roman.

Over de journalistieke vorm van dit boek zegt Gabriel García Márquez zelf in een interview: “Voordat ik *Kroniek van een aangekondigde dood* geschreven had was ik journalist óf schrijver. Die twee werkzaamheden liepen parallel maar hadden weinig met elkaar van doen. In de *Kroniek* ben ik voor het eerst tot een synthese van de journalistiek en literatuur gekomen. De reportagevorm, uitgevonden door Amerikaanse journalisten aan het begin van deze eeuw, leek me de beste vorm, maar ik heb niet met al die mensen gepraat. Dat wil zeggen, niet vóór ik het boek schreef, wel daarna. Ik kwam tot de slotsom dat het boek beter was. Ik heb dus geen gebruik gemaakt van die interviews maar ik heb de reportagevorm intact gelaten. Zelfs verzonnen is de journalistieke methode een effectieve, omdat de lezers erin geloven, en daar gaat het in de literatuur om. Ik ben ervan overtuigd dat een schrijver alles kan schrijven, zelfs de meest onwaarschijnlijke dingen, als hij er maar voor zorgt dat de lezers hem geloven, en dat is voor een kwestie van vorm.”

Motto

De liefdesjacht is hoogvliegerij – Gil Vicente

Twee van de hoofdpersonen uit de roman zijn rijke vreemdelingen die uitpakken met hun rijkdom in het dorp, Santiago Nasar en Bayardo San Román. Hun kleding is oogverblindend. Nasar is een valkenier en een ‘kuikenvanger’, “Hij zwierf altijd in zijn eentje rond,

net als zijn vader, en draaide iedere stuurloze maagd die in de velden haar kopje opstak, de nek om" p.79-80 San Román koopt een huis ten koste van weduwnaar Xius die er een schrijn voor zijn geliefde vrouw in ziet. De familie van Angela dwingt hun dochter met hem te trouwen vanwege zijn rijkdom en hij trakteert het hele dorp op een exorbitante bruiloft. Ook Nasar is rijk. Gefascineerd door de dure bruiloft is hij heel het boek door bezig te berekenen wat die gekost moet hebben. Om hem bij zijn eigen bruiloft te overtreffen? Die fascinatie verblindt hem voor wat iedereen rond hem weet, dat zijn moordenaars op hem wachten.

Genre

Noodlotsdrama als in een Griekse tragedie.

Bewerkingen

In 1987 vertaalde de Italiaanse regisseur Francesco Rosi het boek in een film. Hoofdrollen: Rupert Everett, Gian Maria Volonté en Ornella Muti.

In 1995 werd het door Graciela Daniele bewerkt tot een Broadway musical. Het werd genomineerd voor een Tony-award.

In 2007 werd er in Roemenië een kortfilm van gemaakt.

Meer info

http://nl.wikipedia.org/wiki/Gabriel_Garc%C3%ADa_M%C3%A1rquez

http://en.wikipedia.org/wiki/Gabriel_Garc%C3%ADa_M%C3%A1rquez

<http://nrcboeken.vorige.nrc.nl/recensie/eerwraak>

<http://www.hanta.nl/hanta/2014/04/29/terug-naar-macondo-niet-op-tv-maar-wel-online-te-zien-en-te-lezen/> (= film uit 1983 van 79 minuten n.a.v. bezoek van Márquez aan zijn geboortestreek)

<http://www.hanta.nl/hanta/2014/04/19/voor-kroniek-van-een-aangekondigde-dood-gabriel-garcia-marquez-journalist-schrijver/> (zie fragment over de journalistieke vorm)

<http://rozenbergquarterly.com/terug-naar-macondo-het-spook-van-honderd-jaar-eenzaamheid-en-het-inheemse-innerlijk-van-de-mesties/> (= full tekst van Arij Ouweneel)

Wij hebben hem met voorbedachten rade vermoord, maar we zijn onschuldig: Marquez' kroniek van een aangekondigde dood / Ben Wijdeveld, *De Nieuwe Linie*, 01/07/1981

Het noodlot van Gabriel Garcia Marquez / Stefaan van den Brempt in *De Nieuwe*, 5/11/1981

Discussievragen

- De titel spreekt van een **kroniek**, maar de schrijver noemt het toch een roman. Wat is dit boek volgens jou? Een journalistiek verslag van een waargebeurde moord? Een detectiveverhaal? Is dit fictie of non-fictie? De schrijver was romanschrijver én journalist.
- De **opbouw** van het boek verloopt niet chronologisch. Hoe draagt dit volgens jou bij tot de kwaliteit en de spanning van het boek?
- Wie draagt **de schuld** voor de moord op Santiago Nasar?
- Waarom neemt **het dorp** geen actie tegen de gebeurtenissen?
- Bestond de mogelijkheid dat **Nasar schuldig** was?
- **De verteller** is overtuigd van de onschuld van Santiago Nasar. Neemt hij stelling in tegen de daders of het dorp of Angela?
- Márquez wijst vooral 'eenzaamheid' en 'solidariteit' **als thematiek** aan in zijn werk. Zie je die thema's ook in dit boek?
- Las je al eerder een boek van Márquez? Vergelijk daarmee **de stijl** van dit boek.
- De betekenis van **het motto**: Liefdesjacht is geen hoogvliegerij.
- In hoeverre is het mogelijk om in het leven de waarheid te achterhalen?
- What matters in life is not what happens to you but what you remember and how you remember it. Ben je het eens met dit citaat van García Márquez?
- "Hij (de rechter)vond het vooral hoogst onrechtvaardig dat het leven gebruik maakte van **toevalligheden, die in de literatuur verboden waren**, om te bewerken dat een zo aangekondigde dood zonder slag of stoot plaatsvond." p. 87 Kun je deze zin plaatsen in het werk van Marquez?
- Marquez verzette zich tegen de terminologie '**magisch-realisme**' als men zijn werk als genre wilde verklaren. Waarom denk je dat hij dat deed?